

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ім. О.М. МАРЗЄЄВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням вченої ради ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва Національної академії медичних наук України»

Протокол засідання Вченої ради
від «17» вересня 2026 р. № 7

Голова Вченої ради

Надія ПОЛЬКА



Уведено в дію

Наказом директора

№ 1д/74 від «21» вересня 2026 р.

ПОЛОЖЕННЯ

про організацію інклюзивного навчання здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня доктора філософії з особливими освітніми потребами в Державній установі «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва Національної академії медичних наук України»

Укладачі положення:

1. Турос Олена Ігорівна – д.мед.н., професор, заступник директора з наукової роботи ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України»;
2. Станкевич Тетяна Валеріїна - к.мед.н., старший дослідник, учений секретар ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України»;
3. Белікова Ксенія Сергіївна - д.держ.упр., професор;
4. Давиденко Анна Миколаївна – к.біол.н., старший науковий співробітник відділу освітньо-наукової діяльності ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України»;
5. Дюдіна Ілона Олександрівна – к.мед.н., магістр менеджменту в сфері охорони здоров'я, завідувач відділу освітньо-наукової діяльності ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України».

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про організацію інклюзивного навчання (далі — Положення) регламентує організацію навчання здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня доктора філософії з особливими освітніми потребами (далі – Здобувачі з ООП), а також функціонування в ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМНУ» (далі — Установа, ДУ «ІГЗ НАМНУ») інтегрованого освітнього середовища шляхом впровадження комплексу заходів, що забезпечують повноцінне залучення таких здобувачів у освітній процес для здобуття ними вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня ступеня доктора філософії з урахуванням їхніх потреб та можливостей.

1.2. Положення розроблено відповідно до Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю (ратифікована Україною Законом №1767-VI від 16.12.2009, редакція від 19.06.2023), «Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 635 (зі змінами), Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 №366 в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 березня 2025 р. № 294-р), Плану заходів на 2025-2026 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 березня 2025 р. № 374-р) та інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері освіти соціального захисту та соціальної реабілітації здобувачів з особливими потребами.

1.3. ДУ «ІГЗ НАМНУ» надає освітні послуги здобувачам з ООП на рівній основі з іншими здобувачами вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня ступеня доктора філософії, без дискримінації, незалежно від віку, громадянства, місця проживання, статі, кольору шкіри, соціального і майнового стану, національності, мови, походження, стану здоров'я, ставлення до релігії, а також від інших обставин, із застосуванням особистісно-орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності усіх здобувачів з ООП, рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку здобувача з ООП (за наявності).

1.4. У цьому Положенні терміни вживаються у таких значеннях:

1.4.1. Здобувач освіти з особливими освітніми потребами – особа з особливими освітніми потребами, яка здобуває освіту в закладі освіти та потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту (пункт 20 частини першої статті 1 Закону України "Про освіту").

1.4.2. Інклюзія - процес, який полягає в позитивному ставленні до різноманітності здобувачів вищої освіти у навчальному середовищі, сприйнятті індивідуальних особливостей розвитку особистості не як проблеми, а як можливостей для розвитку, або процес реального залучення здобувачів вищої освіти з особливими потребами до освітнього процесу в ДУ «ІГЗ НАМНУ» або особлива система навчання, яка передбачає індивідуальний підхід до здобувачів вищої освіти усіх нозологій, відповідно до їх освітніх потреб.

1.4.3. Інклюзивне навчання - система освітніх послуг, яка створює та надає усі

необхідні умови для здобуття якісної вищої освіти особам з особливими освітніми потребами, реалізуючи їх право на вищу освіту (Закон України «Про вищу освіту», абзац сьомий статті 4).

1.4.4. Здобувач вищої освіти з особливими освітніми потребами - особа з особливими освітніми потребами, яка здобуває освіту в закладах вищої освіти і потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на вищу освіту.

1.4.5. Інклюзивне освітнє середовище - сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, для ефективної професійної діяльності працівників закладу вищої освіти, для надання якісних освітніх та інших послуг особам незалежно від їхньої приналежності до закладу освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей.

1.4.6. Інклюзивна група - академічна група, сформована з числа Здобувачів з ООП.

1.4.7. Змішана група - академічна група, у якій Здобувачі з ООП навчаються з іншими здобувачами вищої освіти.

1.4.8. Супровід - система заходів, що мають забезпечити рівний доступ до навчання, тобто усунення або мінімізація проблем у навчанні для Здобувачів з ООП. Супровід охоплює процеси підготовки до вступу, допомогу в дотриманні процедури вступу, подальшого навчання в ДУ «ІГЗ НАМНУ», а також передбачає підтримку зв'язків із випускниками та моніторинг їхнього працевлаштування. Забезпечення супроводу Здобувачів з ООП дозволяє їм діяти на рівних з іншими здобувачами вищої освіти, але без надання переваг.

1.4.9. Базові принципи створення інклюзивного освітнього середовища ДУ «ІГЗ НАМНУ»:

- повага до гідності людини, її особистої самостійності, зокрема свободи робити власний вибір, і незалежності;
- рівність можливостей;
- гендерна рівність;
- формування толерантності та взаєморозуміння в освітньому середовищі, відсутність дискримінації;
- відкритість та гнучкість освіти, здатність швидко реагувати на зміни та виклики, повне й ефективне залучення до освітнього процесу;
- повага до особливостей осіб з особливими освітніми потребами та/чи інвалідністю і прийняття їх як компонента людської різноманітності й частини людства;
- забезпечення архітектурної, інформаційної, освітньої та соціальної доступності освітнього середовища;
- повага до здібностей осіб з особливими освітніми потребами та/чи інвалідністю і забезпечення їх права зберігати свою індивідуальність;
- інноваційність, аналіз, пошук та впровадження кращих підходів в інклюзивній практиці;
- дотримання стандартів якості освітніх послуг та методичного забезпечення діяльності;
- узгодженість та скоординованість дій підрозділів ДУ «ІГЗ НАМНУ» та учасників освітнього процесу;
- безперервність та наступність інклюзивної освіти на всіх рівнях освіти;

- індивідуалізація навчання та гармонійний розвиток особистості;
- індивідуалізація залучення до суспільного життя, соціалізація, підготовка до професійної діяльності.

1.5. Уповноважена особа ДУ «ІГЗ НАМНУ» забезпечує створення у закладі вищої освіти інклюзивного освітнього середовища та призначається наказом директора Установи.

1.6. Утворення інклюзивної групи в закладі вищої освіти та припинення її діяльності здійснюється відповідно до наказу директора ДУ «ІГЗ НАМНУ».

1.7. ДУ «ІГЗ НАМНУ» надає освітні послуги Здобувачам з ООП за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, інших, не заборонених законодавством, джерел фінансування

2. ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ДУ «ІГЗ НАМНУ»

2.1. Створення та забезпечення функціонування інклюзивних умов для здобуття Здобувачами з ООП якісної освіти в ДУ «ІГЗ НАМНУ» реалізується через:

- розвиток матеріально-технічної бази ДУ «ІГЗ НАМНУ» з урахуванням потреб Здобувачів з ООП;
- забезпечення Здобувачів з ООП належним супроводом на всіх етапах взаємодії з ДУ «ІГЗ НАМНУ»;
- організацію освітнього процесу з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- формування у спільноти ДУ «ІГЗ НАМНУ» недискримінаційного ставлення до Здобувачів.

2.2. Матеріально-технічна база ДУ «ІГЗ НАМНУ»

2.2.1. Для комфортного навчання в ДУ «ІГЗ НАМНУ» Здобувачі з ООП мають право використовувати індивідуальні технічні засоби, зокрема, слухові апарати, ноутбуки, тощо.

2.2.2. Для забезпечення освітнього процесу Здобувачів з ООП може використовуватись платформа дистанційного навчання установи, що містить комплект навчальних матеріалів за освітніми компонентами освітньо-наукових програм.

2.2.3. Навчальні аудиторії ДУ «ІГЗ НАМНУ» обладнуються (за потреби) спеціальними технічними засобами, зокрема системами підсилення звуку (індукційними петлями, радіомікрофонами тощо).

2.2.4. Для Здобувачів із проблемами пересування (з вадами опорно-рухового апарату, зору, дитячим церебральним паралічем та іншими порушеннями, що впливають на мобільність) в Установі споруджено пандуси. Освітній процес організовується у навчальних приміщеннях з безбар'єрним доступом. Архітектурна безбар'єрність зовнішнього і внутрішнього простору ДУ «ІГЗ НАМНУ» поступово забезпечується з урахуванням фінансових можливостей Установи та технічних можливостей його архітектурної адаптації і передбачає, зокрема, усунення порогів, встановлення спеціальних поручнів уздовж сходинок, забезпечення належної ширини дверей, проходів між робочими столами, створення належних санітарних умов та обладнання санітарних вузлів.

2.2.5. У разі неможливості повного пристосування наявних будівель, споруд та приміщень ДУ «ІГЗ НАМНУ» для потреб Здобувачів з ООП, здійснюється їх

розумне пристосування.

2.2.6. Для організації самостійної роботи Здобувачів з ООП Науково-технічною бібліотекою Установи їм надається доступ до електронних версій навчально-методичних матеріалів.

2.3. Організація супроводу Здобувачів з ООП

2.3.1. Супровід Здобувачів з ООП в ДУ «ІГЗ НАМНУ» реалізується через низку освітніх послуг, якими вони можуть користуватися за допомогою інших осіб. При цьому враховуються психофізичні особливості Здобувачів з ООП, їх потреби у компенсації сенсорних вад, що заважають сприймати навчальний матеріал, соціально-психологічні фактори, що ускладнюють їх інтеграцію в середовище ДУ «ІГЗ НАМНУ» та ін.

2.3.2. Супровід Здобувачів з ООП (за потреби) здійснюється за такими напрямками: технічний, педагогічний, психологічний, медико-реабілітаційний, соціальний та професійна адаптація. Усі перелічені складові системи супроводу вступають у дію поступово і можуть діяти одночасно, доповнюючи одна одну. Супровід розпочинається з моменту звернення Здобувачів до ДУ «ІГЗ НАМНУ».

- Технічний супровід має компенсувати функціональні обмеження Здобувачів з ООП і забезпечувати їм доступ до якісної вищої освіти. Технічний супровід здійснюється науковими підрозділами Установи, які забезпечують реалізацію освітньо-наукових програм, за якими навчаються Здобувачі з ООП, за консультативної підтримки Ради молодих вчених, волонтерами з числа академічної спільноти ДУ «ІГЗ НАМНУ» за потреби тощо.

- Педагогічний супровід полягає у оптимізації викладання навчального матеріалу Здобувачам з ООП у максимально сприйнятливій для них формі, впровадження сучасних педагогічних технологій навчання, забезпечення навчально-методичними матеріалами. На всіх етапах педагогічного супроводу передбачається супровід Здобувачів з ООП з метою допомоги у розв'язанні індивідуальних проблем опанування освітніх компонентів.

Такий вид супроводу здійснюють наукові підрозділи, які забезпечують викладання відповідних освітніх компонентів. Для Здобувачів із сенсорними вадами навчальні матеріали переводяться в альтернативний формат, зручний для сприйняття. Це означає застосування в освітньому процесі найбільш прийнятних для Здобувачів з ООП методів і способів спілкування, із залученням відповідних фахівців і науково-педагогічних працівників, а також максимально можливе забезпечення доступності інформації в різних форматах (збільшений шрифт, електронний формат, аудіоформат та інші).

2.3.3. Психологічний супровід полягає у з'ясуванні психологічних особливостей Здобувачів з ООП, зміцненні та збереженні їхнього психологічного здоров'я, надання їм необхідної допомоги з адаптації до інтегрованого освітнього середовища, сприянні особистісному розвитку, та передбачає:

- надання психологічної допомоги Здобувачам з ООП під час їх адаптації до умов провадження освітнього процесу в ДУ «ІГЗ НАМНУ»;
- підвищення психологічної культури всіх учасників освітнього процесу, включаючи здобувачів, викладачів, наукових працівників, представників адміністрації, допоміжного персоналу та інших осіб, залучених до підготовки здобувачів з ООП;

2.3.4. Соціальний супровід полягає у заходах, спрямованих на забезпечення

соціалізації Здобувачів з ООП, зокрема їх соціально-побутової, соціально-культурної та соціально-трудової адаптації. Основною функцією цього блоку є подолання соціальної ізоляції Здобувачів з ООП, сприяння збереженню і підвищенню їх соціального статусу, залучення їх до всіх сфер суспільного життя. Соціальний супровід здійснюється викладачами, Радою молодих вчених та залученими фахівцями, і передбачає:

- інформаційно-просвітницьку діяльність, спрямовану на формування толерантного ставлення до Здобувачів з ООП у освітньому просторі ДУ «ІГЗ НАМНУ»;

- консультативно-методичну допомогу всім учасникам освітнього процесу.

2.3.5. Медико-реабілітаційний супровід полягає у комплексі заходів, спрямованих на підтримку, збереження та відновлення фізичного здоров'я Здобувачів з ООП. Його складовими є невідкладна медична допомога, консультативно-профілактична та реабілітаційно-відновлювальна підтримка. Медико-реабілітаційний супровід здійснюється фахівцями з фізичної реабілітації у рамках взаємодії ДУ «ІГЗ НАМНУ» з відповідними медичними закладами в рамках договорів, що будуть додатково укладатися за наявності в Установі учасників освітнього процесу з особливими освітніми потребами.

2.3.6. Професійна адаптація полягає у забезпеченні Здобувачів з ООП додатковими можливостями в межах фахової підготовки через їхнє активне залучення до виконання наукової тематики Установи, роботи Ради молодих вчених, консультування відділом освітньо-наукової діяльності. Цей супровід за координації гаранта освітньо-наукової програми та директора Установи здійснюються науковим керівником дисертаційного дослідження та відділом освітньо-наукової діяльності. До надання допомоги з працевлаштуванням додатково залучаються також представники потенційних роботодавців.

3. ПОРЯДОК ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ПОЛОЖЕННЯ

3.1. Положення розглядається та затверджується на засіданні вченої ради ДУ «ІГЗ НАМНУ».

3.2. Положення вводиться в дію відповідним наказом директора ДУ «ІГЗ НАМНУ», якщо інше не передбачено цим наказом.

3.3. Зміни й доповнення до Положення розглядаються та затверджуються на засіданні вченої ради ДУ «ІГЗ НАМНУ» на підставі подання завідувача відділу освітньо-наукової діяльності. Нова редакція Положення вводиться в дію наказом директора.